

Voss herad

Beitebruksplan

Korleis kan kommunen leggja til rette for god felles bruk av utmarka?

Landbruksrådgjevar Inger Marie Hernes

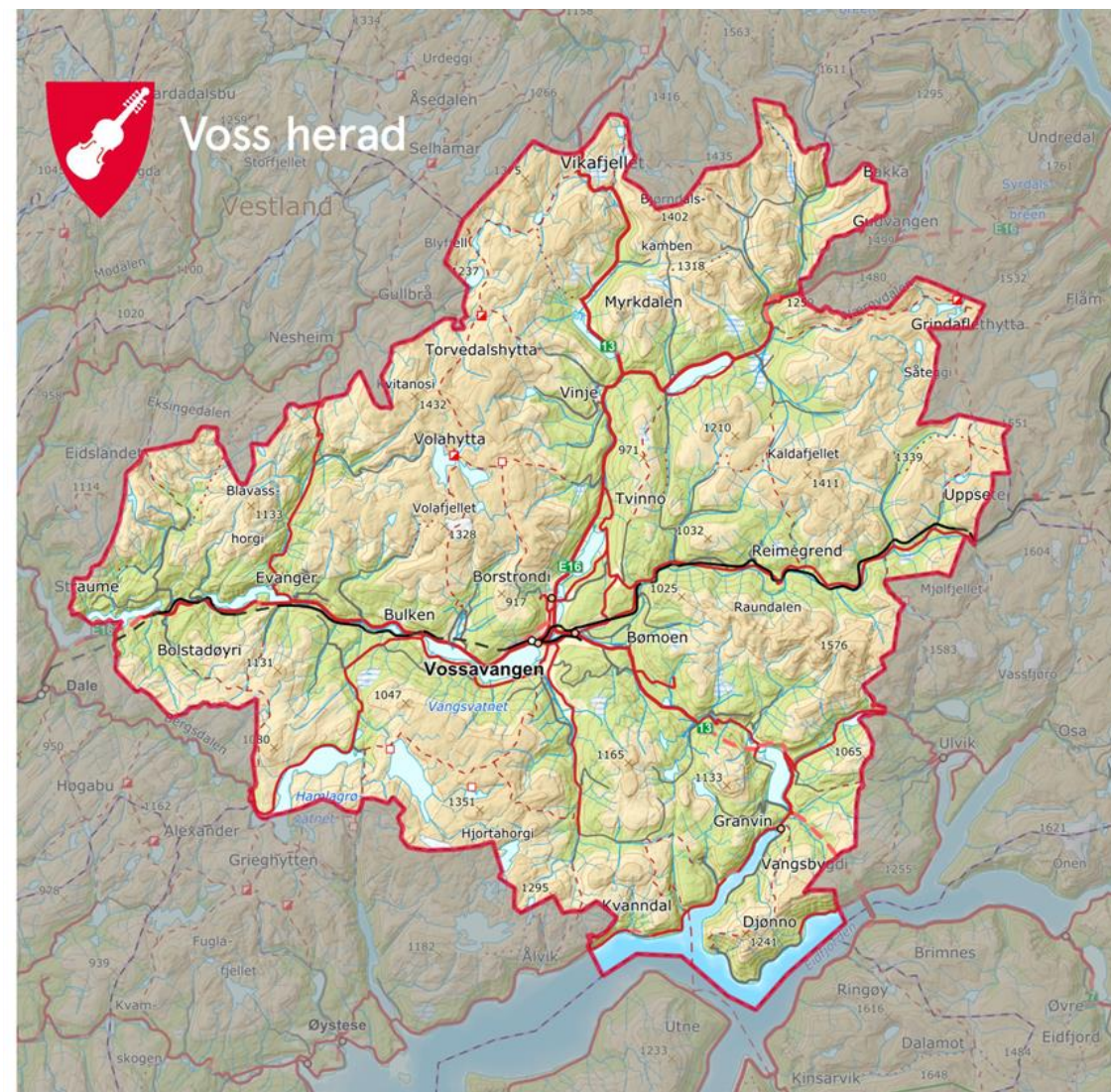
14.10.25

Bakgrunn

- Utmarka vår er ein uendeleg ressurs – bruken av den har vore «usynleg».
- Større avstand mellom landbruk og «dei andre».
- Politisk og administrativt ynskje å synleggjera og systematisera ressursane i utmarka.

- Landbruket på Voss
- Lovverk/rettsleg høve
- Ressursgrunnlaget
- Beitebruken i Voss
- Utfordringar knytt til beitebruk i utmark
- Mål og oppdrag

Nøkkeltal for utmarksbeite

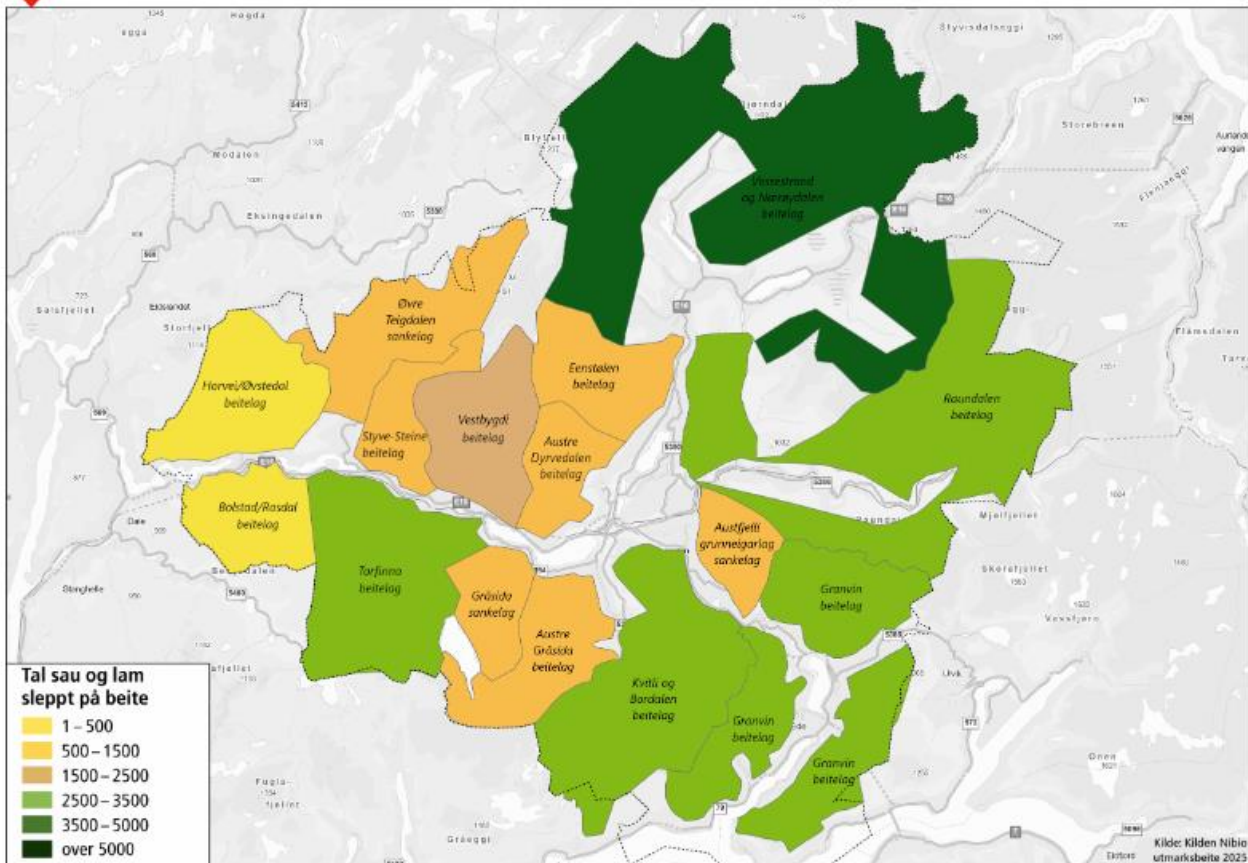

Smalasank i Ljosandalen. Foto: Kjersti Næss Finne

- 30 000 sau og lam
- 3500 storfe
- 200 geit
- 15 beitelag med 323 aktive medlem

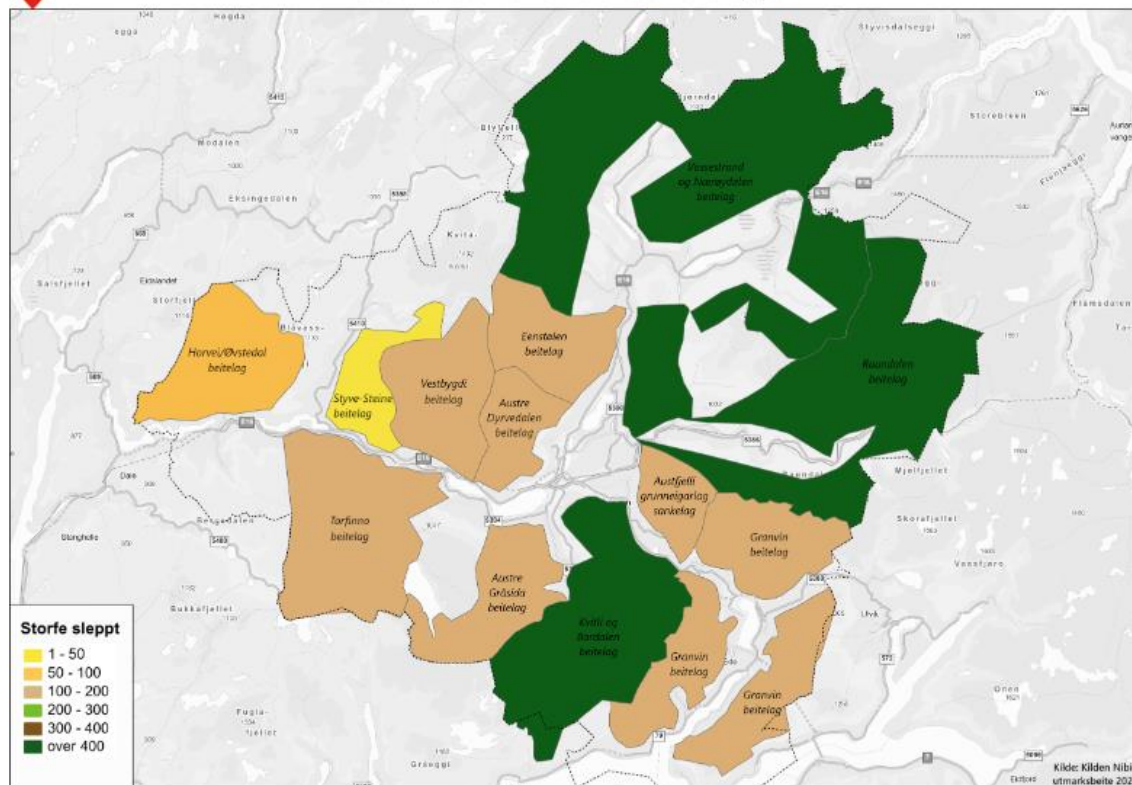
Voss herad: Temakart sau lam sleppt

Kartet syner dei 15 ulike beitelaga i Voss herad. Fargen på beitelaget syner kor mange sau og lam som vert sleppt i beitelaget. (Avgrensinga av Raundalen beitelag er feil i kartet). Kartet er laga av Statsforvaltaren i Vestland.

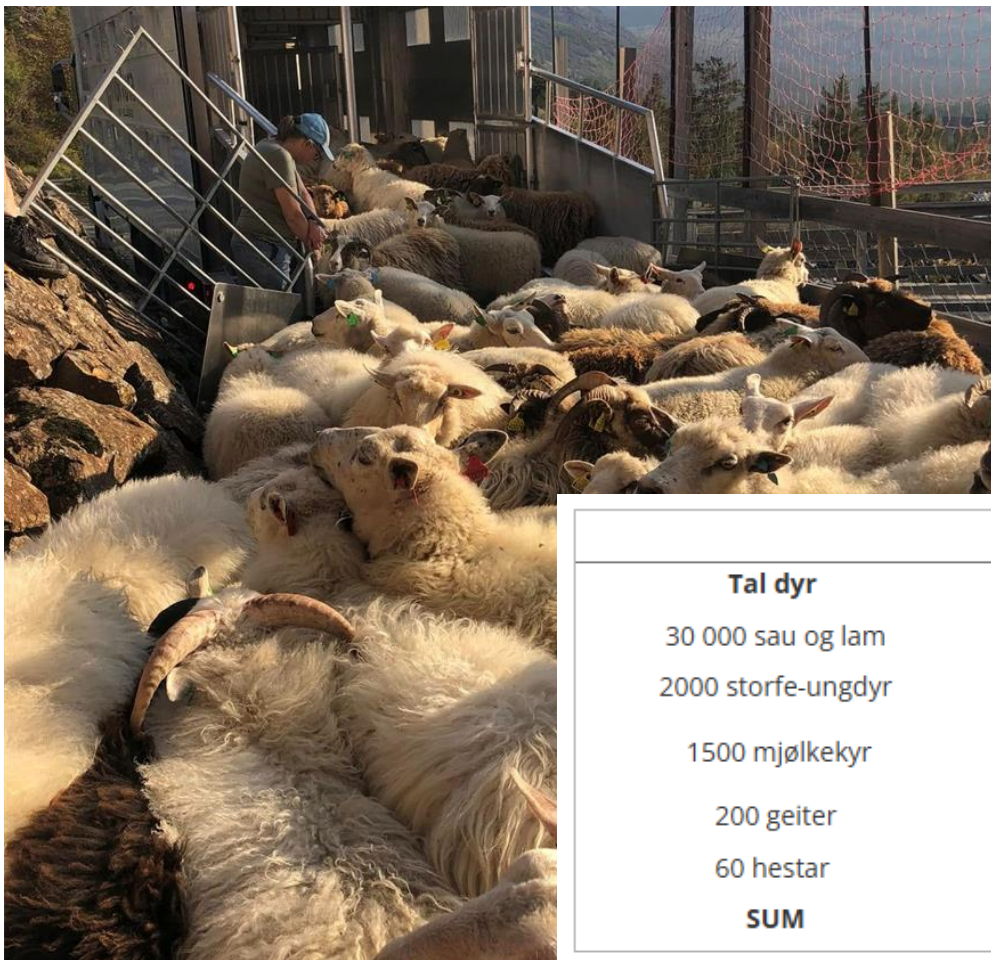

Voss herad: Temakart storfe sleppt

Kart som syner dei ulike beitelaga på Voss med tal storfe per km². Det vert ikkje sleppt storfe i Øvre Teigdalen beitelag, Grånsida beitelag og Bolstad/Rasdal beitelag. Kartet er laga av Statsforvaltaren i Vestland.

Økonomisk verdi av utmarksbeite

- Estimert rom for om lag 70 sau per km²
- Dobling av tal beitedyr i dag i kommunen
- Ulikt fordelt i beitelaga

Berekna økonomisk verdi av beiteopptak på utmark i Voss herad			
Tal dyr	Tal dagar X fôreining	Verdi per fôreining	Berekna grovfôrverdi i kr
30 000 sau og lam	100 dagar X 1 fôreining	5 kr	15.000.000 kr
2000 storfe-ungdyr	84 dagar X 5 fôreining	5 kr	4.200.000 kr
1500 mjølkekyr	84 dagar X 7 fôreining	5 kr	4.410.000 kr
200 geiter	75 dagar X 1 fôreining	5 kr	75.000 kr
60 hestar	45 dagar X 7 fôreining	5 kr	94.500 kr
SUM	4.508.900 fôreiningar		23.779.500 kr

Utfordringar for beitenæringa

- Store nasjonale utfordringar
 - Attgroing som følgje av endra bruk
 - Attgroing som følgje av klimaendringar
 - Nedgang i tal bønder og tal dyr på beite
- Lokale utfordringar
 - Friluftsliv og besøksforvaltning
 - Stisykling
 - Brot på bandtvang
 - Gjerding og avgrensing av beiteområde
 - Markagarde- manglande utmarksgjerde
 - Påkøyrslar etter veg og jernbane
 - Inngjerding av hytter

Enkelt skilt som illustrerer bandtvang med tekst på fleire ulike språk. Skilting på startpunkt av populære turstiar er ein del av Hemsedal kommune sitt arbeid med besøksforvaltning. Foto: Inger Marie Hernes

1. Ivareta utmarksbeita i planarbeid og politiske prosessar

Utfordring:

Utbygging i utmarka skjer ofte i attraktive kulturlandskap som og er produktive og lett tilgjengelege beiteareal

Oppdrag	Ansvar for oppfølging av oppdrag	Kostnad	Tidsplan
- Auka kunnskap om utmarksbeiteressursen og ta omsyn til den i arealplansaker. - Kartleggje og verdsetje fleire beiteområder i pressområder - eks. Raundalen, Hodnaberg/Hamlagrø	Voss Herad avd. Byggesak og næring Beitelaga, Voss herad	Dagelg drift	Kontinuerleg
		Delar må kostast av beitelaga og delar kan kostast av tilskot	Kontinuerleg

2. Bidra til å løyse flaskehalsar i næringa

Utfordring: Nedgang i tal bønder gjev ferre brukarar av utmarksbeite			
Oppdrag	Ansvar for oppfølging av oppdrag	Kostnad	Tidsplan
• Stimulera til at den handlingsborne kunnskapen vert ivaretatt. • Informera om tilskotsordningar: Mentorordning i landbruket, SMIL, RMP, investeringsmidlar i beitelaga. • Synleggjera stølskulturen og dei aktive beitebrukarane i Voss og anerkjenna arbeidet som vert lagt ned i å halde ei aktiv beitenæring på arrangement, i det offentlege ordskifte og på nettsida til Voss herad.	Voss Herad avd. Byggesak og næring	Dagelg drift	Kontinuerleg
Utfordring: Markagarden (gjerde mellom innmark og utmark) forfell.			
Oppdrag			
• Informera om gjerdeplikt • Arbeide fram konkrete løysingar der det er store utfordringar	Voss Herad avd. Byggesak og næring	Dagleg drift	Kontinuerleg
	Grunneigarar og beitelag i samarbeid med Voss herad.		
Utfordring: Beitedyr vert påkøyrd på vegar og jernbane.			
Oppdrag			
• Tilrettelegging med informasjon/fareskilt om beitedyr på bilvegar • Fylkesveg over Hamlagrø og Nesheimsfjedle • Kommunal veg Raundalen • Følge opp om kring Bane Nor si gjerdeplikt etter Bergensbanen og deira oppfølging av påkøyrde dyr.	Voss Herad avd. Byggesak og næring og avd drift	Dagleg drift	I løpet av 2026

3.Leggja til rette for naturmangfald og kulturlandskapet

Utfordring: Endra bruk av utmarka og klimaendringar fører til attgroing og forringing av beitekvaliteten

Oppdrag	Ansvar for oppfølging av oppdrag	Kostnad	Tidsplan
Gjennomføra prosjekt med utprøving av skjøtsel av utmarksbeite	Voss Herad avd. Byggesak og næring	Dagelg drift	Kontinuerleg

4.Syta for at beitebruksinteresser vert teke omsyn til i anna bruk av utmarka

Utfordring:

Auke i tilreisande og lokale som nyttar utmarka til rekreasjon. Det er nedgang i kunnskap om natur, landbruk og beitebruk i befolkninga då færre har direkte tilknytning til landbruksnæringa.

Oppdrag**Ansvar for oppfølging av oppdrag****Kostnad****Tidsplan**

- Representant frå beitenæringa skal ha plass i reisemålsleiinga
- Samkøyre beitebruksplan og besøksstrategi.
- Informera om allemannsretten og allemannsplikta som legg føringar for korleis ein kan opptre i utmarka.
- Samarbeid med turistnæringa om strategisk utvikling av reisemål. Kvar er det ynskjeleg med ferdsel og kvar er det ikkje ynskjeleg med ferdsel. Eks. formidling av stølskultur.
- Informasjonskampanje om ferdsel i utmark – korleis opptre i møte med beitedyr.

Voss herad, beitenæringa og reiselivsleiinga

Dagleg drift

Kontinuerlig

Utfordring:

Lause hundar som jagar sau gjev dårleg dyrevelferd. Det kan føre til at flokkar vert spreidd, lam kjem vekk frå mødre og dyr dør som følge av sprenging eller riving.

Oppdrag

- Syte for at turisnæringa (Visit Voss, Norways Best, Utferdslaget m.f) informerer om bandtvang i sine kanalar, før under og etter høgseson (vår, sommar, haust).
- Prosjekt med oppfølging av hundelova i felt (eks. Beiteoppsyn) - sjå til andre kommunar som har gjennomført dette.
- Skilting ved parkering/startpunkt i særskilde prolemområder.

Voss herad, beitenæringa og reiselivsleiinga

Dagleg drift

Kontinuerlig